

به نام خدا

ایجاد خلاقیت و نوآوری در آموزش

مؤلف :

مهناز حشمتی

انتشارات ارسطو

(سازمان چاپ و نشر ایران - ۱۴۰۳)

نسخه الکترونیکی این اثر در سایت سازمان چاپ و نشر ایران و اپلیکیشن کتاب رسان موجود می باشد

chaponashr.ir

سرشناسه : حشمتی، مهناز، ۱۳۶۹
عنوان و نام پدیدآور: ایجاد خلاقیت و نوآوری در آموزش/مؤلف مهناز حشمتی .
مشخصات نشر: انتشارات ارسطو (سازمان چاپ و نشر ایران)، ۱۴۰۳.
مشخصات ظاهری: ۱۲۸ ص.
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۴۰۸-۵۱۷-۷
وضعیت فهرست نویسی: فیبا
یادداشت: کتابنامه.
موضوع: آموزش - خلاقیت - نوآوری
رده بندی کنگره: RJ۵۴۳
رده بندی دیویی: ۶۱۸/۹۲۸۵۹۱۹
شماره کتابشناسی ملی: ۹۸۰۲۴۴۴
اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیبا

نام کتاب: ایجاد خلاقیت و نوآوری در آموزش
مؤلف: مهناز حشمتی
ناشر: انتشارات ارسطو (سازمان چاپ و نشر ایران)
صفحه آرای، تنظیم و طرح جلد: پروانه مهاجر
تیراژ: ۱۰۰۰ جلد
نوبت چاپ: اول - ۱۴۰۳
چاپ: زبرجد
قیمت: ۱۲۸۰۰۰ تومان
فروش نسخه الکترونیکی - کتاب‌رسان:
<https://chaponashr.ir/ketabresan>
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۴۰۸-۵۱۷-۷
تلفن مرکز پخش: ۰۹۱۲۰۲۳۹۲۵۵
www.chaponashr.ir

فهرست

مقدمه.....	۹
بخش اول: خلاقیت و نقش آن در یادگیری.....	۱۱
نقش یادگیری.....	۱۱
مفهوم خلاقیت و فرایند یاددهی - یادگیری.....	۱۲
معنای خلاقیت و نوآوری.....	۱۲
جایگاه و ضرورت خلاقیت و نوآوری در یادگیری.....	۱۴
راز موفقیت در یادگیری: خلاقیت و انگیزه دانش آموزان.....	۱۵
پیشرفت مستمر در یادگیری با ایجاد خلاقیت.....	۱۵
جادوی یادگیری: انگیزه‌های پنهان در پشت دانش آموزان.....	۱۶
سحر خلاقیت: راهبردهای نوآورانه برای یادگیری.....	۱۷
افزایش تعهد دانش آموزان به یادگیری.....	۲۰
اهمیت خلاقیت در رشد تفکر.....	۲۰
به دنیای خلاقیت و یادگیری وارد شوید: تمریناتی برای تقویت تفکر انتقادی دانش آموزان.....	۲۱
رازهای تقویت تفکر انتقادی و خلاقیت در دانش آموزان.....	۲۲
جاده به تفکر انتقادی و خلاقیت: راهنمایی برای محیط آموزشی.....	۲۳
شعله‌ور کردن توانایی‌های ذهنی از طریق خلاقیت.....	۲۴
جاده‌ای به سوی نوآوری: تقویت خلاقیت در آموزش.....	۲۴

- راز موفقیت: رمزهای خلاقیت در آموزش ۲۵
- پرورش اندیشه‌های نوآور و پیشرو ۲۷
- نقش بی‌بدیل خلاقیت در آینده دانش‌آموزان ۲۷
- نقش خلاقیت در حل مسائل و مشکلات آموزشی ۲۹
- نقش معلم خلاق در فرایند یاددهی - یادگیری خلاق ۲۹
- افزایش انگیزه و تعهد دانش‌آموزان به یادگیری ۴۲
- بخش دوم ارتباط بین خلاقیت و پیشرفت ۴۵**
- گره‌گشایی خلاقیت برای پیشرفت دانش‌آموزان ۴۵
- روایت خلاقیت و پیشرفت تحصیلی ۴۶
- نقش خلاقیت و نوآوری در پیشرفت دانش‌آموزان ۴۶
- جاده‌ی درخشان به پیشرفت: راز توسعه‌ی تفکر و یادگیری از طریق خلاقیت ۴۷
- افکار خلاق: پرچمدار پیشرفت تحصیلی ۴۸
- سحر خلاقیت: راهکاری نوین برای پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان ۴۹
- سرزندگی خلاق: رازهای پدیدار کردن ابتکار و نوآوری در تمام حوزه‌ها ۵۰
- برتری تحصیلی از طریق خلاقیت ۵۰
- بروز خلاقیت، رشد تحصیلی: راهکاری برای تقویت فکر و پیشرفت دانش‌آموزان ۵۲
- بروزسانی ذهنی: چگونه خلاقیت می‌تواند به پیشرفت مهارت‌های تعامل اجتماعی و همکاری در فرد کمک کند؟ ۵۲
- نوآوری به عنوان کلید پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان ۵۳
- جاده‌ی خلاقیت: رابطه‌ی جذاب بین محیط آموزشی و نوآوری ۵۴

- ۵۵..... جادوی خلاقیت: راهکارهای تشویق به پیشرفت درسی
- ۵۵..... چرا خلاقیت جادویی برای پیشرفت تحصیلی است؟
- ۵۷..... طراحی مواجهه‌های خلاق برای بهبود فکر و پیشرفت درسی
- ۵۸..... جاده‌ی نوآوری: خلاقیت به عنوان کلید سرنوشت ساز در پیشرفت درسی
- ۵۹..... گشایش در ذهن: تأثیر خلاقیت و نوآوری بر رشد فکری
- ۶۰..... بروز خلاقیت: رمز ارز پیشرفت ارتباطی
- ۶۰..... جاده‌ی خلاقیت: کلید به پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان
- ۶۱..... برجسته‌سازی چشم انداز خلاقانه: نقش معلمان در ترغیب دانش‌آموزان به خلاقیت
شعله‌ور کردن توانایی‌های خلاقیت در دانش‌آموزان: راهبردهایی برای بهبود عملکرد
تحصیلی
- ۶۲..... نقش خلاقیت در رشد تفکر انتقادی
- ۶۲..... جادوی خلاقیت: راهی برای پیشرفت تفکر انتقادی دانش‌آموزان
- ۶۳..... بروز خلاقیت: کلید به دنیای پیچیده مسائل
- ۶۴..... بروز اندیشه‌های نوآورانه: راهی برای حل مسائل پیچیده
- ۶۴..... خلاقیت: کلید بهبود توانایی حل مسائل پیچیده
- ۶۵..... تاثیر خلاقیت در توسعه مهارت‌های ارتباطی و اجتماعی
- ۶۶..... بروز خلاقیت: کلید بهبود روابط اجتماعی دانش‌آموزان
- ۶۷..... جادوی ارتباط: راهکارهای خلاق برای تقویت مهارت‌های ارتباطی دانش‌آموزان
- ۶۷..... خلاقیت در پیشرفت دانش‌آموزان: برتری ذهنی از طریق ابتکار
- ۶۸.....

آموزش و پرورش و پیشرفت خلاقیت	۶۹
بخش سوم راهکارهای تقویت خلاقیت و نوآوری	۷۳
بازی های آموزشی	۷۳
تاثیر بازی های آموزشی بر مغز	۷۵
مزایای بازی آموزشی	۷۵
محیط پویا و خلاق	۷۷
اهمیت ایجاد محیطی امن و پویا	۷۸
راهکارهای ایجاد محیطی پویا و خلاق	۷۹
استفاده از روش های نوین	۸۵
راهبردهای تدریس خلاقانه	۸۷
ایجاد انگیزه	۸۹
چرا ایجاد انگیزه در دانش آموزان اهمیت دارد؟	۹۱
تکنیک برای ایجاد انگیزه در دانش آموزان	۹۲
ارتقاء تفکر خلاق دانش آموزان	۹۷
چگونه مهارت تفکر خلاق را در دانش آموزان تقویت کنیم؟	۹۹
برنامه ریزی خلاق در آموزش	۱۰۳
خلاقیت در مدیریت آموزش و پرورش	۱۰۶
جهت گیری خلاقیت در سازمانهای آموزشی	۱۰۷
مدیران آموزشی و برنامه های آموزشی	۱۰۸

- گستره ی نظارت مدیران مدارس ۱۰۹
- وظایف نظارت مدیران، سوگرفته به برنامه ی آموزشی ۱۱۰
- ایجاد فضای خلاقیت و توامندی در مدرسه و کلاس ۱۱۱
- مدیران آموزشی و برنامه و اهداف خلاقانه ۱۱۲
- مهارت فنی مدیران آموزشی ۱۱۳
- مهارت انسانی ۱۱۳
- مهارت ادراکی ۱۱۴
- تقویت اعتماد به نفس در دانش آموزان ۱۱۴
- راهکارهایی برای افزایش اعتماد به نفس در دانش آموزان ۱۱۵
- تشویق در پیشرفت خلاقیت دانش آموزان ۱۲۰
- مدیریت زمان گامی به سوی خلاقیت ۱۲۱
- نقش والدین در مدیریت زمان برای دانش آموزان ۱۲۵
- منابع ۱۲۷**

مقدمه

خلاقیت و یادگیری دو مفهوم اساسی و بسیار مهم در زندگی هر فردی است که به شدت توانایی رشد فکری و پیشرفت درسی دانش آموزان را تحت تأثیر قرار می‌دهند. این دو مهارت اساسی، از زمانی که انسان‌ها به وجود آمدند، نقش بسیار مهمی در تکامل و پیشرفت انسانی داشته‌اند. از ابتدای تاریخ، انسان‌ها با استفاده از خلاقیت و نوآوری، توانسته‌اند به راه حل‌های نوین برای مشکلات خود برسند و به دستاوردهای بزرگی دست یابند. خلاقیت به معنای توانایی ایده‌پردازی و ابتکار در حل مسائل و ایجاد آثار جدید است، در حالی که یادگیری نیز به معنای جذب اطلاعات، تجربه و مهارت‌ها برای بهبود دانش و توانایی فرد است. این توانایی باعث می‌شود فرد قادر باشد به چالش‌های پیچیده مدرسه و زندگی روزمره خود با نگاهی جدید نگاه کند و راه حل‌های خلاقانه برای آنها پیدا کند.

از سوی دیگر، نوآوری به معنای اجرای ایده‌های جدید و خلاقانه برای بهبود و توسعه موارد مختلف است وقتی که دانش آموزان این دو مهارت را به خوبی توسعه دهند، می‌توانند بهترین نتایج در تحصیلات و زندگی شخصی خود را به دست آورند.

خلاقیت و نوآوری همواره به عنوان دو عامل مهم در تحصیل و پیشرفت دانش آموزان شناخته شده‌اند این دو مهارت اساسی، فراتر از مباحث تئوری و درسی، به دانش آموزان کمک می‌کنند تا مسائل را از زوایای مختلف مورد بررسی قرار دهند و به دستاوردهای بیشتری دست یابند با تلاش برای پرورش خلاقیت و نوآوری در دانش آموزان، می‌توانیم به ارتقای سطح تحصیلی و پیشرفت شخصی آنها کمک کنیم.

برای توسعه خلاقیت و یادگیری، اولین گام برداشتن مانع‌های رو به راه فرد می‌باشد باید از خود پرسید چه چیزی می‌تواند مانع رشد و پیشرفت من باشد و چگونه آن را برطرف کنم انعطاف‌پذیری و تسلط بر موقعیت‌های مختلف نیز از عوامل مهم در خلاقیت و یادگیری است.

در پایان، به هیچ وجه از تلاش برای ارتقای خلاقیت و یادگیری خسته نشوید هر روز با انگیزه و اشتیاق به سراغ یادگیری مطالب جدید بروید، ایده‌های خلاقانه داشته باشید و به تلاش مداوم برای بهبود خود ادامه دهید.

بخش اول:

خلاقیت و نقش آن در یادگیری

نقش یادگیری

یادگیری یک فرآیند جذاب و بی‌پایان است که در زندگی خود می‌تواند به ما کمک کند تا به رشد و پیشرفت بیشتری دست یابیم.

یکی از ویژگی‌های بارز انسان، قدرت یادگیری و خلاقیت اوست. هر انسانی دارای قدرت یادگیری و متأثر از تعلیم و تربیت است. ظرفیت خلاقیت و یادگیری در انسان نامحدود است. انسان در طول حیات خود همواره در حال یادگیری است و رشد همه جانبه او براساس یادگیری تحقق می‌یابد. یکی از پیچیده ترین جلوه های یادگیری انسان در قرن بیست و یکم، یادگیری خلاقیت و آفرینندگی است.

در میان موجودات، آن چه انسان را از دیگران متمایز ساخته و او را اشرف مخلوقات کرده است، داشتن قوه ی ابتکار و درک کلیات است. زندگی انسان در طول تاریخ هرگز از تفکر و اندیشه خالی نبوده است. اما چیزی که مهم است و ابعاد مؤثر این تفکر را وسعت می بخشد پویایی اندیشه است. انسانی که پیوسته تفکر می کند و ذهن خود را از محبوس شدن در چارچوب قواعد ثابت رها می کند و هر بار امور را به نحوی نوبه هم مرتبط می سازد، می تواند ایده ی جدید ارایه کند و در این جاست که خلاقیت ظهور و بروز پیدا می کند.

وقتی ما به یادگیری توجه می‌کنیم، در واقع به توانایی خود برای شکوفایی و تحول مثبت اعتماد بیشتری پیدا می‌کنیم یادگیری می‌تواند به ما کمک کند تا دنیای پیرامون خود را

بهتر درک کنیم و به مسائل و چالش‌های پیش رویمان با ذهن بازتری نگریده و راه‌حل‌های خلاقانه‌تری برای آن‌ها پیدا کنیم.

به یادگیری باید توجه کنیم چون این فرآیند می‌تواند به ما کمک کند تا به مهارت‌ها و دانش‌های جدیدی دست یابیم که در زندگی ما مفید واقع می‌شوند همچنین، یادگیری می‌تواند به ما کمک کند تا با مسائل پیچیده‌تری روبه‌رو شویم و به راحتی آن‌ها را حل کنیم علاوه بر این، یادگیری می‌تواند به ما انگیزه و اعتماد به نفس بیشتری برای پیشرفت در زندگی بخشید

در نهایت، یادگیری نه تنها یک وسیله برای بهبود زندگی شخصی ماست، بلکه می‌تواند به توسعه جامعه و جامعه دانش‌بنیان منجر شود بنابراین، همیشه باید به یادگیری توجه کرد و سعی کرد همیشه به دنبال دانش و مهارت‌های جدید بود.

مفهوم خلاقیت و فرایند یاددهی - یادگیری

معنای خلاقیت و نوآوری

صاحب نظران برای معنای خلاقیت تعریف‌های گوناگون و متعددی را مطرح ساخته‌اند. در این تعریف‌ها عده‌ای به ویژگی‌های شخصیتی افراد خلاق و برخی به فرآیند خلاقیت و عده‌ای برحسب محصول خلاق به خلاقیت نگریده‌اند.

براساس تعریف‌های ارائه شده برای خلاقیت می‌توان آن را در هفت طبقه دسته‌بندی کرده که عبارتند از:

۱- تعریف خلاقیت بر پایه شناخت و بینش که به فرآیندهای عالی ذهنی همچون ادراک، تفکر، انگیزش، زبان، بینش، حافظه و خبرپردازی اطلاق می‌شود.

۲- تعریف خلاقیت بر پایه و ویژگی های شخصیتی همچون اعتماد به نفس، خلق و خو، قدرت سازگاری، عادات، مزاج، منش، سخت کوشی، تحمل ابهام و نگرش فرد می باشد.

۳- تعریف خلاقیت بر حسب شرایط محیطی و بعد اجتماعی.

۴- تعریف خلاقیت بر پایه تولیدات علمی مانند کتب و تولیدات صنعتی و مانند آن.

۵- تعریف خلاقیت بر مبنای یک اکوسیستم که در آن همه اعضا و همه جنبه های محیطی در حال تعامل با یکدیگر موجب بروز خلاقیت فرد و یا گروه می شود.

۶- تعریف خلاقیت بر مبنای تازگی، تناسب و ارزش.

۷- تعریف خلاقیت بر پایه اکتشاف.

در نتیجه برخی از تعریف های مطرح شده ارتباط مستقیم با خلاقیت و نوآوری داشته، و برخی از تعریف ها ارتباط غیر مستقیم ولی تأثیرگذار بر خلاقیت دارند. لذا به نظر می رسد تعریف خلاقیت یا وجود خلاقیت بحث دیگری است و زمینه ها، شرایط، عوامل مؤثر یا آسیب ها چیز دیگر لذا لازم است به دقت مورد توجه قرار گیرد.

آموزش به مجموعه فعالیت هایی گفته می شود که معمولاً به یادگیری منجر می شود. این فعالیت ها بوسیله معلم و یادگیرنده توأم انجام می شود ولی در تجزیه و تحلیل نهایی یادگیری که نتیجه آموزش است بوسیله یادگیرنده صورت می پذیرد، در واقع معلم روش یادگیری را آموزش می دهد نه صرفاً موضوع درسی را. موفقیت در امر آموزش به عواملی چون معلم، وسایل آموزشی و یادگیرنده و تعامل آنها با یکدیگر مربوط است.

جایگاه و ضرورت خلاقیت و نوآوری در یادگیری

اگر خلاقیت و نوآوری در موضوع تعلیم و تربیت را برر سی نماییم به چند دلیل مهم و اساسی می‌رسیم که عبارتند از:

۱- نسل جوان نسل کنجکاو و جویا و تشنه حقایق است. تأمین این نیاز با توقف، روزمرگی و ایستا بودن میسر نمی‌گردد. بلکه با ایجاد فضای باز، آزاداندیشی سالم، ایجاد فضای پرسش و پاسخ علمی و منطقی و گشایش مسیر رشد دست یافتنی است.

۲- فرهنگ سازی نهضت خلاقیت و نوآوری. اگر خواستار پیشرفت همه جانبه مادی و معنوی هستیم، می‌طلبند نهضت خلاقیت و نوآوری به درستی شکل گرفته و هدایت شود و برای استمرار، محتاج باور عمومی و فرهنگ سازی در این موضوع می‌باشد.

۳- نظام تعلیم و تربیت چه عام و چه خاص آن به دلیل گسترش و فراگیر بودن در تمام سطوح جامعه، بستر مناسبی برای خلاقیت و نوآوری است. توجه به زمینه‌های فردی، گروهی و جمعی و به کارگیری روش‌های مناسب و کارآمد و سود جستن از تکنیک‌های مختلف و مؤثر در این نظام می‌طلبند از خلاقیت و نوآوری سود جسته شود.

۴- خلاقیت و نوآوری در بستر مناسب و شرایط خوب آشکار شده و رشد می‌نماید. فراهم سازی زمینه‌های لازم و شرایط کافی برعهده مدیران جامعه در همه سطوح عالی، میانی و اجرایی است.

نتیجه این که خلاقیت و نوآوری به نیازهای روحی و روانی افراد خصوصاً دانش‌آموزان پاسخ داده، راه‌های پیشرفت را بازمی‌نماید و تولید علم را فراهم می‌سازد و تحرک، پویایی، جنب و جوش علمی را سامان داده و هدایت می‌کند.

راز موفقیت در یادگیری: خلاقیت و انگیزه دانش آموزان

کاهش انگیزه بخشی در دانش آموزان یکی از مسائل مهمی است که می تواند تأثیر گذار بر یادگیری و پیشرفت آن ها باشد. برخی عوامل می توانند باعث کاهش انگیزه بخشی در دانش آموزان شوند که باید به آن ها توجه ویژه ای شود. یکی از عوامل اصلی کاهش انگیزه، روش های آموزشی که بی رنگ و جذابیت نیستند می باشد. وقتی که درس ها و موضوعات آموزشی جذاب و متنوع نباشند، دانش آموزان تمایل کمتری به یادگیری خواهند داشت.

همچنین، نداشتن اهداف واقع بینانه، عدم توانایی در مدیریت زمان و اهمیت بخشیدن به شکست ها نیز می توانند به کاهش انگیزه دانش آموزان منجر شوند هرگونه انتقاد بی مورد، عدم تشویق و پشتیبانی از سوی معلمان و والدین نیز می تواند انگیزه دانش آموزان را کاهش دهد.

بنابراین، برای افزایش انگیزه دانش آموزان، لازم است به روش های آموزشی جذاب و فعال، تعیین اهداف قابل دستیابی، ارائه بازخورد مثبت و سازنده و ایجاد محیطی حمایت کننده توجه کرد. به این ترتیب، دانش آموزان می توانند با انگیزه بیشتر و بهتر یاد بگیرند و پیشرفت خود را تجربه کنند.

پیشرفت مستمر در یادگیری با ایجاد خلاقیت

تعیین اهداف: ابتدا باید اهداف خود را برای یادگیری مشخص کنید و آنها را به صورت قابل اندازه گیر و قابل دسترس تعیین کنید.

تنظیم برنامه زمان بندی: برنامه ریزی منظم زمان برای مطالعه و تمرین به شما کمک می کند تا به صورت مداوم به تلاش پردازید.